

ZEEVOGELS MET BELANGSTELLING VOOR WINDHOZEN

Op 23 september werden op de Noordzee vanaf het onderzoeksschip de Aurelia van het Nederlandse Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) een viertal windhozen gezien. De eerste was een kleine, met een doorsnede op het wateroppervlak van ongeveer 5 meter. De baan van deze windhoos lag precies over die van de Aurelia en de windhoos trof ons om 07.20 u GMT. Onze koers was op dat moment 140°, bij een snelheid van 10 knopen en de hoos kwam van rechtsvoor, onder een hoek van 45° op ons af. Waterdruppels werden enkele meters van het oppervlak

de lucht in gezogen en de ramen aan de rechtersvoorkant werden natgeslagen door de passerende windhoos. Het was die dag vrij zwaar bewolkt (70%) met buien, bij een wind uit ZW van 3 Beaufort en een goed zicht. De luchtdruk bedroeg 1010 mBar.

Posities en tijden van de vier windhozen waren:

1. 07.20 u GMT 53°35'10" NB 04°34'78" OL
2. 07.40 u GMT 53°37'57" NB 04°38'72" OL
3. 09.10 u GMT 53°30'75" NB 04°48'43" OL
4. 09.13 u GMT 53°30'27" NB 04°48'32" OL

De grootte van de vier windhozen, gemeten in doorsnede van beroerd wateroppervlak, verschilde van geval tot geval. De eerste had een doorsnede van 5 m, de tweede en de derde een doorsnede van ongeveer 10 m en de vierde was net aan het ontstaan en had nog slechts een doorsnede van 2 m. Alle vier de windhozen werden gezien binnen 500 m van het schip en steeds bevonden ze zich onder een zware eregenwolk, terwijl hoog in die wolk een beginnende slurf te zien was. Deze bereikte nooit een grote lengte en zeker niet het wateroppervlak.

Op de breedte van windhozen 1 en 2 hadden we enkele scholen Makreel *Scomber scombrus* jagend op Sprat *Sprattus sprattus* aangetroffen en daardoor hielden zich hier met name veel Jan van Genten *Sula bassana* en Drieteenmeeuwen *Rissa tridactyla* op. Deze vogels toonden een grote belangstelling voor de windhozen. Geassocieerd met windhoos 1 waren 15 Jan van Genten, 100 Drieteenmeeuwen en 10 Grote Mantelmeeuwen *Larus marinus*. Met windhoos 2 waren 130 Jan van Genten, 300 Drieteenmeeuwen, 10 Grote Mantelmeeuwen, 1 Stormmeeuw *Larus canus*, 4 Grote Jagers *Stercorarius skua* en 2 Kleine Jagers *Stercorarius parasiticus* geassocieerd. Beide keren was het beeld, dat de Jan van Genten op een hoogte van 30-50 m rond de windhoos vlogen in cirkels van minder dan 50 m doorsnede. Direct boven de Jan van Genten deden de Drieteenmeeuwen hetzelfde, terwijl de andere meeuwen en de jagers zich op beide niveau's ophielden. Geen van de vogels dook naar het water, of kwam zelfs maar lager dan 10 m. Bij de Jan van Genten was aan de omlaag gerichte snavels duidelijk te zien dat de vogels naar beneden, naar het in beroering zijnde wateroppervlak keken. Dit oppervlak was stuivend, met kringen druppels opvliegend tot zo'n 10 m hoog. De vogels verplaatsten zich met de windhoos mee, gedurende ongeveer een kwartier. Windhoos 1 was toen voor ons niet meer goed zichtbaar. Toen we windhoos 2 zagen, voeren we een koers van 40° en de windhoos trok op een paar honderd meter afstand met een snelheid van 11-12 knopen voor ons uit, zodat we deze goed konden volgen. Na ongeveer 20 minuten verdween de slurf in de wolk en de windhoos desintegreerde. De meeste vogels verspreidden zich toen, maar een groep van 60 Jan van Genten ging op het water zitten, in een zeer dichte groep ("mannetje aan mannetje"), op de plek waar de windhoos het water voor het laatst beroerd had.

Windhozen 3 en 4 waren ten zuiden van de Makreel/vogel zone en bij deze twee windhozen werden dan ook geen vogels waargenomen.

On 23 September 1987 four different wind-spouts were seen on the North Sea from the research vessel *Aurelia* of the Netherlands Institute for Sea Research, while carrying out seabird observations. Size, site and appearance of each one of them are described. In the area of the first two wind-spouts some schools of Mackerel hunting for Sprat were found which had attracted appreciable numbers of Gannets and Kittiwakes. In close association with the first spout 15 Gannets, 100 Kittiwakes and 10 Great Black-backed Gulls were counted, in association with the second 130 Gannets, 300 Kittiwakes, 10 Great Black-backed and 1 Common Gull and 4 Great and 2 Arctic Skuas. In both occasions the Gannets circled around the spout at a height of 30-50 m and the Kittiwakes somewhat higher. The other gulls and the skuas were seen at both levels. The birds did not dive nor indeed came any lower than 10 m above sea level. All birds actually followed the wind-spouts for about a quarter of an hour, apparently observing the sea surface. After the desintegration of the second spout most birds dispersed, but a group of 60 Gannets landed on the water closely together on the exact spot where the spout had been touching

the surface. The other two spouts were seen a little more southward and did not attract any bird at all.

Mardik F. Leopold, NIOZ, postbus
59, 1790 AB Den Burg, Texel.